

Eýran... Özgerişiň buşlukçylary

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Eýran... Özgerişiň buşlukçylary EÝRAN... ÖZGERİŞIŇ BUŞLUKÇYLARY

Režimi iň howatyrlandyryán zat – protestleriň belli bir ýaş topary ýa-da halk bilen çäklenmän, 1979-njy ýylда Eýranda režimiň gurlan wagtyndan bäri görlüp-eşdilmedik we umumy herekete öwrülmegi

Ertir üçünji aýyna girýän protestleriň gysga we orta aralykda eýran režiminiň tebigatynda düýpli özgerişliklere sebäp bolmagyna garaşylmaýar.

Emma Mahsa Amininiň ölümü bilen başlan we jemgyýetçilik hereketine öwrülen protestler jemgyýetiň hem-de döwletiň nähili bolmalydygy hakdaky talaplaryny öñe sürüp başlady.

Yrakly ylmy-barlagçy Haýdar el-Huiniň (Hayder al-Khoei) geçen sişenbe günü «Washington Post» gazetinde sitata alynan twiti eýran jemgyýetinde orta çykan sosial, medeni, syýasy ytagatsyzlygyň subutnamasyndan başga zat däldi.

Režimi iň howatyrlandyryán zat – protestleriň belli bir ýaş topary ýa-da halk bilen çäklenmän, 1979-njy ýylда Eýranda režimiň gurlan wagtyndan bäri görlüp-eşdilmedik we umumy herekete öwrülmegidir.

Haýdar el-Huiniň iňlis dilinde paýlaşan twitiniň terjimesi şeýle:

«Ýakynda Tährana gitdim. Şäherde rewolýusiýa bolup geçýän ýaly duýlanok, imisalalyk. Emma iñňän uly sosial-syýasy

öwrülişikleriň bolup geçendigi belli: aýal-gyzlar köçelerde başýapynjasyz gezip ýörler. Megerem, ahlak polisiýasy iň bolmanda belli bir wagta çenli dyňkyny çykarmar oturar ýaly edilipdir, onuň hemişelik ýitirim ediläýmeli-de ahmal».

«Washington Post» gazetiniň salgylanın twitiniň Eýranda soňky iki aý bări bolup geçýän hereketleriň dije halk gozgalaň derejesine ýetmedik protest hereketi däldigini, emma daşyndan göräymäge hem-de düýpli raýat-ytagatsyzlyk hereketine öwrülenligidir.

Hawa, eýranly gyz-gelinler, ene-atalar, erkek doganlar we gyz uýalar aýaga galdy. Munuň özi, maşgalalaryň, goňşy-golamlaryň, dogan-garyndaşlaryň, tanyş-bilişleriň we dost-ýarlaryň gatnaşanmagynda režimi ünjä goýan we gowşadan ideologik raýat-ytagatsyzlyk hereketine meñzeýän ýagdaý döredendigini aňladýar.

Iň howplusy bolsa, «Besic» güýcileriniň, Rewolýusion gwardiyanyň (RG), İçeri işler ministrliginiň bilelikdäki koordinasiýasynyň başlanan wagtyndan bir hepde geçensoň, ýokary okuw jaýlarynyň berk gysaja alynmagy we režimiň düzgünlerine garşıy baş galdyran talyplary gözegçilige almak üçin öz aralarynda howpsuzlyk ofislerini guranlygydyr.

Ýöne näçe çabalansalar-da, protestleri basyp ýatyrmagyň hötdesinden gelip bilmediler. Gaýtam eýran şäherleriniň köçeleri we meýdanlary häzirem märekeli hem-de dartgynlylygyň öýjügi bolmagynda galýar.

Bulam demonstratlar bilen režimiň arasyndaky dartgynlylygyň režimiň durnuklylygyna howp salyp biljek görnüşde belli bir wagta çenli dowam etjekdigini aňladýar.

МЕДЕЯ БЕНДЖАМИН

ИРАН ИЗНУТРИ

РЕАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ И ПОЛИТИКА
ИСЛАМСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ИРАН

DirektMEDIA

kitapcy.ru

Aslynda geçen şenbe gününden bări režim bilen demonstratlaryň arasyndaky dartgynlylyk kesgitleyíji tapgyra girdi. Emma basyş isläñ maksatlaryna ýetip bilmedi. Eýranly aýal-gyzlary režimiň kada-kanunlaryna aç-açan garşıy çykmaidan we köçelerde bürenjeklerini çykarmakdan saklap bilmedi. Eýrandaky kürtler, araplar, buluçlar ýaly ezilen etniki azlyklary yza tesdirmekden we protestleri soñlandyrmakdan ejiz geldi. Azerileriň aktiiv nasionalistler hökmünde döwlete gatnaşygyny protest hereketine we merkez bilen sferanyň arasynda, ýagny, Tährandaky merkezi hökümete garşıy sebitleyín gozgalaňyň kristallaşmagyna gatnaşyklaryň dowam etmeginiň öňüni alyp

bilmedi.

Tähran, Yspyhan, Şiraz, Töwriz ýaly uly şäherleriň ýasaýyş massiwlerindäki howpsuzlyk edaralary protestleriň soñlanmagyny däl-de, diňe demonstratlaryň sanynyň azalmagyny gazanyp bildi. Hökümetoň howpsuzlyk güýçleriniň şowsuzlygyna bolan nägileligi bu gezek has ýowuz basyşlary etmek bilen çäklenmez. Protestleriň şeýle ýagdaýda dowam etmegi ony başgaça ýollara ýüz urdurar.

Gaýtam tersine, protestleriň dowam etmegi we şular ýaly formada gozgalaňa öwrülmegi onuň ýüzünü ýurduň daşyna gönükdirip, başgaça ýollara ýüz urmaga iterer, eger muny şeýdäýse, öz sosial gurlusyny düýpli krizislere sezewar eder. Demonstrasiýalar ikinji aýyna girenden bări režim kese ýerli aktýorlary haosa beleň bermekde aýyplayáar. Eýýäm bir hepde bări mundan jogapkär daşary ýurtlyny jezalandyrma pikirini öñe sürýär. Munuň soňy basyşlar şowsuz gutarsa, fronty üýtgedip biler.

Azerbaýjanyň Nakşe-Jahan meýdany bilen serhet konflikti, Demirgazyk Yraga garşıy gönükdirilen hüjümler we goňşy ýurduň jezalandyrılma ähtimallygyndan söz açmagyň özi kararyň netijesi nähili guitarjagyna garamazdan, konflikti ýurduň daşyna bulaşdyrmakdan üçin edilen soňky synanşykdyr.

Şoňa görä hem Eýranyň içi gozgalaňa tarap barýar, režim bolsa konflikti ýurduň çäkleriniň daşyna itip, konflikden ujyz sypaýjak bolýar.

Beýleki bir ýandan ýakyn we daş ýurtlar berk saýlaw öwrüliklerine hem-de bileşiklere ýanaşmak bilen bir hatarda görüşme mümkünçiligini-de gazanyp biler.

Aýratynam, bu babatda ädiljek haýsydyr bir ädim ýa-da içerde bolup geçýänler bir özgerişiniň ýa-da gozgalaňyň başlangyjynyň buşlukçysy bolup biler.

Mustafa FAHS.

05.11.2022 ý. Publisistika